

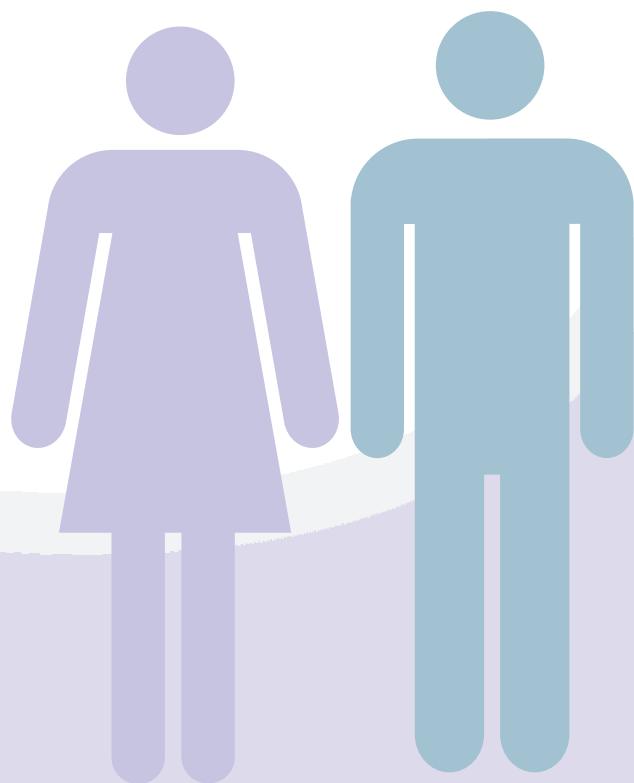

This project is funded by the European Union
Projekat finansira Evropska unija

RODNA

RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

PROGRAM I MATERIJAL ZA OBUKU

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU
PROGRAM I MATERIJAL ZA OBUKU

Olivera Vuković (urednica)
Rodna ravnopravnost na lokalnom nivou

Izdavač

SeConS – Grupa za razvojnu inicijativu

Autorke

Marija Babović
Olivera Vuković
Ivana Subotički

Dizajn

Dosije studio

Štampa

Dosije studio, Beograd

ISBN 978-86-89515-04-6

Tiraž 200

**RODNA RAVNOPRAVNOST
NA LOKALNOM NIVOU
PROGRAM I MATERIJAL ZA OBUKU**

Ova publikacija je nastala uz podršku Evropske unije. Sadržaj publikacije je isključivo odgovornost SeConS – Grupe za razvojnu inicijativu, Udruženja VESTA, Razvojne agencije EDA, Ženske akcije i Forum Syd-a i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Sadržaj

1. Uvod.....	7
2. Program obuke	9
3. Materijal za obuku	15

Uvod

Ovaj program i materijal za obuku su priredile stručnjakinje nevladine organizacije *SeConS – Grupa za razvojnu inicijativu* u okviru projekta „Osnaživanje građanskog društva za politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou u zemljama Zapadnog Balkana“, uz finansijsku podršku Evropske unije. Program i materijal za obuku sačinjen je u saradnji sa *Razvojnou agencijom EDA* iz Republike Srpske, *Udruženjem VESTA* iz Federacije Bosne i Hercegovine, nevladinom organizacijom *Ženska akcija* iz Crne Gore i organizacijom *Forum Syd* iz Švedske.

Partnerske organizacije su uz podršku gender mehanizama zemalja učesnica pripremile i prilagodile ovaj program i materijal za obuku specifičnostima i lokalnom kontekstu zemalja učesnica.

Program i materijal je proizveden kao dio alata za osnaživanje organizacija civilnog društva (OCD) kako bi postale uticajnije akteri u razvoju lokalnih politika za rodnu ravnopravnost i dale kvalitetniji neposredan doprinos unapređivanju rodne ravnopravnosti u svojim lokalnim zajednicama, u skladu sa europskim standardima.

Pored OCD, drugi lokalni akteri, donosioci odluka, predstavnici relevantnih institucija, ali i šira zainteresirana javnost, također, mogu koristiti ovaj materijal. Sačinjen je tako da obuhvata materijal za trodnevnu obuku u kome su predstavljeni ključni koncepti, problemi, stanje i mjere za praćenje integriranja lokalnih politika za rodnu ravnopravnost. Paket alata pored programa i materijala za obuku sadrži i priručnik za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou.

PROGRAM OBUKE

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

PRVI DAN

30 minuta	Uvodna sesija
90 minuta	<p>Sesija 1: Osnovni pojmovi: Pol, rod i integrisanje rodne perspektive</p> <p>Vežba: „Prednosti i mane biti žensko i muško“ - lična iskustva žena i muškaraca</p> <p>Grupa 1: Identifikovati listu najvažnije prednosti i nedostatke toga što je neko žensko.</p> <p>Grupa 2: Identifikovati listu najvažnije prednosti i nedostatke toga što je neko muško.</p> <p>Prezentacija: Pol, rod i integrisanje rodne perspektive</p>
	<i>Pauza za kafu</i>
90 minuta	<p>Sesija 2: Obaveze i mogućnosti za unapređenje rodne ravnopravnosti - uloga lokalnog nivoa u nacionalnom i međunarodnom kontekstu</p> <p>Prezentacija: Okvir za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou u kontekstu nacionalnih i međunarodnih politika i institucionalnih mehanizama</p> <p>Diskusija: Značaj i uloga lokalne samouprave u razvoju politike rodne ravnopravnosti</p>
	<i>Pauza za ručak</i>
90 minuta	<p>Sesija 3: Najvažniji aspekti rodne nejednakosti u uporednom okviru (lokalna zajednica, država, međunarodni kontekst)</p> <p>Prezentacija: Rodne nejednakosti u komparativnoj perspektivi</p>

DRUGI DAN

30 minuta	Sumiranje prethodnog dana
90 minuta	Sesija 4: Praćenje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou Prezentacija: Značaj praćenja rodne ravnopravnosti u lokalnoj zajednici i prikaz metodologije Vežba: Izrada vesti za novine na osnovu indikatora Grupa 1: Politička participacija Grupa 2: Zaposlenost Prezentacija: Dopunjena slika o rodnim nejednakostima u lokalnoj zajednici
	<i>Pauza za kafu</i>
90 minuta	Sesija 5 – nastavak: Predstavljanje rezultata vežbe Sesija 6: Uloga OCD u unapređivanju integrisanosti rodne perspektive u lokalne institucije i politike Diskusija: Mogući oblici delovanja OCD

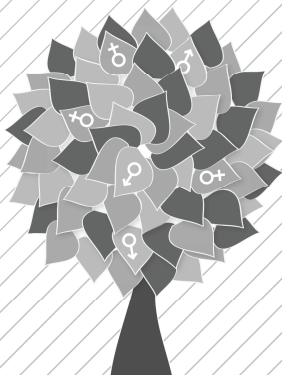
TREĆI DAN

30 minuta	Sumiranje prethodnog dana
90 minuta	Sesija 7: Zagovaranje kao oblik delovanja OCD u unapređivanju integrisanosti rodne perspektive u lokalne institucije i politike Vežba: Izrada plana zagovaranja
	<i>Pauza za kafu</i>
90 minuta	Sesija 7 – nastavak: Predstavljanje plana zagovaranja i diskusija
30 minuta	<i>Evaluacija i zatvaranje obuke</i>

MATERIJAL ZA OBUKU

**RODNA RAVNOPRAVNOST
NA LOKALNOM NIVOU**

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRavnOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

TRENING – RODNA RAVNOPRavnOST NA LOKALNOM NIVOU

DAN 1

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRavnOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

UVODNA SESIJA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI CILJEVI OBUKE

- Jačanje kapaciteta NVO za razvoj politika RR na lokalnom nivou
- Jačanje kapaciteta NVO za rad sa lokalnim samoupravama na razvoju politika RR

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SPECIFIČNI CILJEVI OBUKE

- Razumevanje osnovnih pojmova kao što su rod, pol, rodna ravnopravnost i sposobnost njihove adekvatne primene u radu;
- Upoznavanje sa normativnim okvirom za rodnu ravnopravnost;
- Sposobnost da se prepoznaju ključni aspekti rodnih nejednakosti;
- Razumevanje integrisanosti rodne perspektive u institucije i politike;
- Upoznavanje sa obavezama i mogućnostima lokalnih samouprava u pogledu integrisanja rodne ravnopravnosti u institucije i politike;
- Upoznavanje sa praktičnim alatima za praćenje, izveštavanje, zagovaranje, lobiranje, integrisanje rodne perspektive u projekte svoje organizacije;
- Sposobnost da se u skladu sa novim saznanjima o rodnoj ravnopravnosti sagledaju na nov način strateški pravci delovanja svojih organizacija.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 1: POL, ROD I INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

VEŽBA: „PREDNOSTI I MANE BITI ŽENSKO I MUŠKO“

Grupa 1: identifikovati na flip chart listu najvažnije prednosti i nedostatke toga što je neko žensko.

Grupa 2: identifikovati na flip chart listu najvažnije prednosti i nedostatke toga što je neko muško.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI POJMOVI

Pol ukazuje na biološke razlike između žena i muškaraca, dok **rod** ukazuje na društveno-kulturno uslovljene razlike između žena i muškaraca koje se ispoljavaju u ulogama koje obavljaju ili u karakteristikama koje se percipiraju kao „ženske“ ili „muške“, a koje se usvajaju socijalizacijom.

Rodni identitet predstavlja subjektivno iskustvo žena i muškaraca o svom rodu. On ukazuje na poistovećivanje osobe sa datim rodom, na osećaj pripadnosti datom rodu.

Rodne uloge su skup aktivnosti, oblika ponašanja i obaveza koje su pripisane ženama i muškarcima na temelju roda, a u skladu sa prihvaćenim normama, vrednostima, očekivanjima koje su društveno-kulturno uslovljene.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POL, ROD I DRUGI SRODNI POJMOVI

Rodni odnosi predstavljaju društvene odnose između pripadnika rodova utemeljene u odnosima moći, vrednostima i normama o „primerenim“ ulogama koje se očekuje da u datom društveno-istorijskom kontekstu obavljaju.

Rodni režim predstavlja poredak relativno trajnih i strukturiranih odnosa između rodova koji se oblikuju i održavaju u okviru institucija, organizacija, zajednica i grupa, i koji su vidljivi kako na nivou diskursa, tako i na nivou praksi.

Rodna diskriminacija predstavlja nejednak tretman, odnosno isključivanje ili uskraćivanje na temelju rodne pripadnosti. Rodna diskriminacija može biti **direktna** (kada se neposredno diskriminiše osoba na temelju pripadnosti određenom polu ili na osnovu rodnog identiteta) ili **indirektna** (kada se postavljaju zahtevi, kriterijumi, pravila koja idu na štetu pripadnika/ca jednog pola ili rodnog identiteta).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POL, ROD I DRUGI SRODNI POJMOVI

Rodne nejednakosti su one nejednakosti koje su utemeljene na rodnoj pripadnosti, a koje se mogu ispoljiti kroz nejednake položaje, uloge i odgovornosti, nejednak pristup resursima ili nejednaku raspodelu.

Rodna ravnopravnost pretpostavlja da jednom društvu, zajednici ili organizaciji postoje jednake mogućnosti za žene, muškarce i osobe drugačijih rodnih identiteta da doprinesu kulturnom, političkom, ekonomskom i socijalnom napretku, kao i da imaju jednake mogućnosti da uživaju sve koristi i dobrobiti od napretka jedne zajednice.

Rodna jednakost, za razliku od rodne ravnopravnosti, sadrži značenje socijalne pravde, ukazuje na pravičnost koju je potrebno postići priznanjem da žene i muškarci imaju različite potrebe, iskustva i moć. Pristup rodne jednakosti naglašava da je potrebno priznati ove razlike i na njih odgovoriti na način koji vodi jednakim ishodima

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POL, ROD I DRUGI SRODNI POJMOVI

Rodna ravnopravnost ima **višestruka značenja**:

- Žene i muškarci imaju jednaka prava u odnosu na raspodelu resursa, dobiti i pristup uslugama ili drugim resursima.
- Interesi, potrebe i prioriteti oba pola se jednako uzimaju u obzir prilikom formulisanja politika i oblikovanja društvenih uslova.
- Rodna ravnopravnost se smatra ljudskim pravom.
- Rodna ravnopravnost se odnosi i na žene i na muškarce – to nije „ženski problem“, već pogađa jednako muškarce koliko i žene.
- Rodna ravnopravnost ne znači da su žene i muškarci **isti**, već da imaju jednake šanse, prava i da vrede **jednako**.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

Koncept integrisanja rodne perspektive (gender mainstreaming) podrazumeva da se rodna perspektiva mora integrisati u sve javne institucije, mehanizme političkog odlučivanja, statistike i politike, sa ciljem ostvarivanja rodne ravnopravnosti. Dakle, rodna ravnopravnost je politički cilj, a IRP političko sredstvo da se taj cilj ostvari.

„Integrisanje rodne perspektive (gender mainstreaming) je (re)organizacija, unapređenje, razvoj i evaluacija političkih procesa na način koji integriše principe rodne ravnopravnosti u sve politike, na svim nivoima i u svim fazama, od strane aktera koji su uključeni u političko odlučivanje.“

(Evropska komisija, 1996)

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE

Najvažniji principi integrisanja rodne perspektive (IRP) u institucije vlasti i politike:

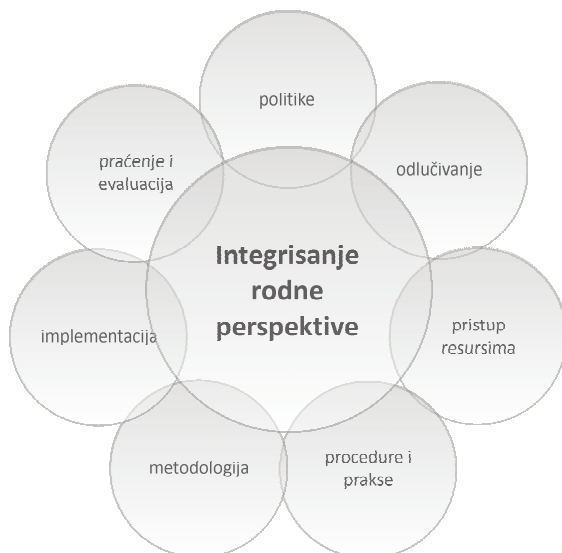
- Sistemski pristup
- Vodi održivom razvoju usmerenom na ljude
- Praćenje rodni odnosa je od suštinskog značaja
- Rodna analiza je ključna u svim oblastima aktivnosti i njene rezultate treba uzeti u obzir pri rešavanju problema
- Rodna perspektiva inkorporirana u svim aktivnostima
- Politička volja mora biti iskazana i kroz insitucionalnu, ali i finansijsku podršku
- Rodno osetljivo budžetiranje
- Uključivanje žena u odlučivanje

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KLJUČNE OBLASTI INTEGRISANJA RODNE PERSPEKTIVE

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KLJUČNE OBLASTI INTEGRISANJA RODNE PERSPEKTIVE

Da bi se rodna perspektiva mogla integrisati u institucije i politike:

1. Ona mora biti prisutna **u svim komponentama procesa odlučivanja i sprovođenja politika**
2. Žene i muškarci treba da imaju **jednako učešće u formulisanju politika i mera.**
3. Mere treba da budu utemeljene u kvalitetnim uvidima u stanje, što znači da se ono mora pratiti na **rodno senzitivan način.**
4. U implementaciji politika i mera treba voditi računa o tome da se finansijska sredstva i drugi **resursi** dodeljuju tako da omoguće realizaciju aktivnosti koje treba da izazovu promene u pravcu **veće rodne ravnopravnosti.**
5. **Praćenje** mera i politika treba da se sprovodi **redovno**, te da se na osnovu toga oceni u kojoj meri se one efikasno sprovode i kakvi su njihovi efekti za rodnu ravnopravnost.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 2: OBAVEZE I MOGUĆNOSTI ZA UNAPREĐENJE RR - ULOGA LOKALNOG NIVOVA U NACIONALNOM I MEĐUNARODNOM KONTEKSTU

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OKVIR ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Politike rodne ravnopravnosti na:

- Lokalnom nivou
- Nacionalnom nivou
- Međunarodnom nivou

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Integrisanje rodne ravnopravnosti u institucionalni okvir i politike lokalne vlasti predstavlja **zakonski definisanu obavezu lokalnih samouprava**, ali i jedan od strateških prioriteta prepoznatih na centralnom nivou vlasti.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Zakon o ravnopravnosti polova Republike Srbije

- Član 39. definiše obaveze organa lokalne samouprave u primeni principa rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti, kao i obezbeđivanju da odluke i politike koje se usvajaju na lokalnom nivou budu u funkciji ostvarivanja ravnopravnosti polova. Istim članom predviđeno je formiranje tela i/ili imenovanje osoba zaduženih za rodnu ravnopravnost
- Član 40. predviđa da se u svim oblastima i na svim nivoima vodi rodno osetljiva statistika, što je značajno i za praćenje političke participacije žena na lokalnom nivou.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Zakon o lokalnim izborima propisuje da svaki treći kandidat/kinja na izbornoj listi treba da bude predstavnik/ca manje zastupljenog pola.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

Nacionalni akcioni plan za implementaciju Nacionalne strategije za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti

- Povećanje učešća žena u predstavničkim telima na svim nivoima;
- Povećanje učešća žena u izvršnim organima vlasti, na rukovodećim mestima, u državnoj upravi i javnim službama;
- Institucionalizaciju mehanizama za ravnopravnost polova i aktivno uključivanje u proces odlučivanja;
- Stvaranje preduslova za učešće žena iz dvostruko i višestruko diskriminisanih grupa u javnom i političkom životu;
- Jačanje kapaciteta institucija podizanjem svesti i znanja o rodnoj ravnopravnosti u političkom i javnom životu.

U predstavničkim telima je očekivano povećanje učešća žena tako da ih bude **najmanje 30%**.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA NACIONALNOM NIVOU

Institucije:

- **Savet za rodnu ravnopravnost** (2004) - stručno i savetodavno telo Vlade Republike Srbije za pitanja rodne ravnopravnosti.
- **Uprava za rodnu ravnopravnost** Ministarstva rada i socijalne politike RS (2008). Uprava je zadužena za analizu stanja i predlaganje mera u oblasti unapređenja rodne ravnopravnosti, izradu nacrtu zakona i drugih propisa u ovoj oblasti, poboljšanje položaja žena i promocija rodne ravnopravnosti i politike jednakih mogućnosti.
- **Poverenik za zaštitu ravnopravnosti** (2009) - nezavisan, samostalan i specijalizovan državni. Zadaci ovog državnog organa su sprečavanje svih vidova, oblika i slučajeva diskriminacije, zaštita ravnopravnosti fizičkih i pravnih lica u svim oblastima društvenih odnosa, nadzor nad primenom propisa o zabrani diskriminacije, kao i unapređivanje ostvarivanja i zaštite ravnopravnosti. Prva poverenica za zaštitu ravnopravnosti izabrana je 2010. godine.
- **Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova** (2002) AP Vojvodini, sa mandatom da prati stanje i sprovodi mere u oblasti rodne ravnopravnosti.
- **Zavod za ravnopravnost polova AP Vojvodine** (2004) - ekspertska organizacija čije delatnosti obuhvataju praćenje položaja žena i ostvarivanje njihovih prava zagarantovanih u domaćem i međunarodnom zakonodavstvu.
- **Lokalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost** formiraju se na nivou opština i gradova.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA NACIONALNOM NIVOU

Zakoni:

- **Ustav Republike Srbije** iz 2006. godine garantuje jednakost muškaraca i žena i državnu politiku jednakih mogućnosti (član 15).
- **Zakon o ravnopravnosti polova** predviđa da se organi javne vlasti angažuju na razvoju politike jednakih - kroz ravnopravno učešće žena i muškaraca u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka koje su od uticaja na položaj žena i muškaraca (član 3). Zakon definiše direktnu, indirektnu diskriminaciju na osnovu roda, kao i niz posebnih pravila kojima se sprečava, otklanja diskriminacija u različitim oblastima.
- **Zakon o zabrani diskriminacije** definiše posebno diskriminaciju na osnovu pola (član 20) i diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije (član 21).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA NACIONALNOM NIVOU

Strategije:

- **Nacionalna strategija za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti** (2008-2014). Glavni strateški ciljevi: povećanje učešća žena u procesima odlučivanja i ostvarivanje ravnopravne zastupljenosti; poboljšanje ekonomskog položaja žena i ostvarivanje ravnopravnosti u oblasti ekonomske participacije; ostvarivanje ravnopravnosti u obrazovanju, poboljšanje zdravlja žena i unapređivanje ravnopravnosti polova u zdravstvenoj politici; prevenciju i suzbijanje nasilja nad ženama i unapređenje zaštite žrtava nasilja; uklanjanje rodni stereotipa u medijima i promociju ravnopravnosti polova (Vlada RS, 2008).
- **Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije** usvojen je godinu dana kasnije i u njemu su predviđene detaljnije aktivnosti preko kojih se nastoje ostvariti ciljevi definisani strategijom.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

1979 – Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena usvojena na Generalnoj skupštini UN.

Konvencija obezbjeđuje osnovu za ostvarivanje rodne ravnopravnosti time što zagovara jednak pristup i jednake šanse u političkom i javnom životu, uključujući i pravo glasa, obrazovanje, zdravlje i zaposlenost.

Države potpisnice se obavezuju da će preduzeti odovarajuće mjere uključujući i **zakone i posebne privremene mjere**, tako da omoguće ostvarivanje prava i osnovnih sloboda žena.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

1995 - Četvrta svetska konferencija o ženama u Pekingu, vlade zemalja i Ujedinjene nacije su se obavezali na međunarodne norme i standarde jednakosti između muškaraca i žena, takođe obavezali su se i na unapređenje gender mainstreaming-a u svojim politikama i programima.

Pekinška deklaracija i platforma za akciju usvojene su 15. septembra 1995. Usvajanjem platforme za akciju, međunarodna zajednica se obavezala da radi na unapređenju položaja žena, osnivanju mehanizama za promovisanje ženskih prava i razvijanju instrumenata i alata kao odgovora na ove probleme.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

- **1996 – EU se zvanično obavezuje na gender mainstreaming** - "Uključivanje jednakih mogućnosti za žene i muškarce u politike i aktivnosti svih zajednica". Objavlja *Prvi godišnji izveštaj o "Ravnopravnosti žena i muškaraca u EU"*
- **1997 – Evropska komisija imenuje kancelarije za gender mainstreaming**
- **2006 – Plan za ostvarenje jednakosti između žena i muškaraca (2006-2010)** ističe 6 prioriternih oblasti: jednaka ekonomska nezavisnost žena i muškaraca, usaglašavanje privatnog i profesionalnog života, jednaka zastupljenost u donošenju odluka, iskorenjavanje svih oblika rodno zasnovanog nasilja, uklanjanje rodni stereotipa i promocija rodne ravnopravnosti u zemljama Trećeg sveta.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

2006 - Evropska povelja o jednakosti žena i muškaraca u lokalnoj zajednici.

„Bez ravnopravnosti u političkom, ekonomskom i bilo kom drugom obliku odlučivanja, ne postoji mogućnost da rodna ravnopravnost bude integrisana u kreiranje politika vlade. Bez aktivnog učešća žena u procesu izgradnje našeg društva kao modernog, evropski profilisanog i demokratskog, nije moguće ostvarivanje demokratije, ravnopravnosti i napretka društva“

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

2007 – Evropski institut za rodnu ravnopravnost

Osnovni zadaci instituta su:

- Prikupljanje i analiza podataka o pitanjima rodne ravnopravnosti;
- Razvoj metodoloških oruđa, posebno za integrisanje rodne dimenzije u sve oblasti politika;
- Olakšavanje razmene najboljih praksi i dijaloga između različitih zainteresovanih strana;
- Podizanje svesti EU građana i građanki o pitanjima rodne ravnopravnosti.

<http://www.eige.europa.eu/>

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNA RAVNOPRAVNOST NA MEĐUNARODNOM NIVOU

2010 - Strategija EU za jednakost između žena i muškaraca (2010-2015).

Pet prioriteta:

- jednaka ekonomska nezavisnost za žene i muškarce,
- jednaka plata za rad jednake vrednosti,
- rodna ravnopravnost u odlučivanju,
- dostojanstvo, integritet i kraj rodno zasnovanog nasilja,
- i ravnopravnost polova u spoljnim akcijama EU.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

DISKUSIJA: ZNAČAJ I ULOGA LOKALNE SAMOUPRAVE U RAZVOJU POLITIKE RR

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 3: RODNE NEJEDNAKOSTI U KOMPARATIVNOJ PERSPEKTIVI

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI

U osnovi rodni nejednakosti najčešće se nalazi nejednaka moć žena i muškaraca koja je utemeljena u sistemu *patrijarhalnih kulturnih modela* i koja se često uspostavlja i održava kroz *mehanizme rodno zasnovane diskriminacije*.

Rodne nejednakosti se mogu prepoznati *na različitim nivoima* – od porodice, preko lokalne zajednice, cele države, pa do međunarodne zajednice, odnosno globalno-svetskog nivoa.

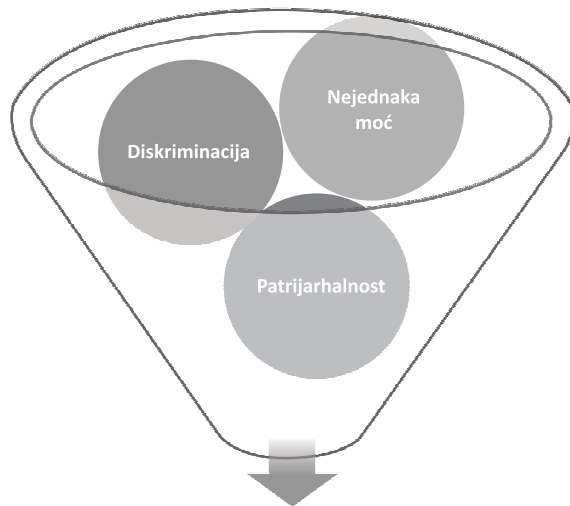
Pored toga, one se ispoljavaju *u različitim oblastima društvenog i privatnog života*, od politike, preko ekonomije, kulture do privatnih odnosa u domaćinstvu i porodici.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI

RODNE NEJEDNAKOSTI

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KULTURNI KORENI RODNE NEJEDNAKOSTI

U našem društvu još uvek preovlađuje **patrijarhalni kulturni obrazac** u kome se za žene i muškarce predviđaju različite uloge u porodici i društvu.

Prema ovom kulturnom modelu:

- muškarcima su primerenije uloge u javnoj sferi (politici, ekonomiji),
- a ženama u privatnoj (održavanje domaćinstva, briga o deci, starima i sl.).

Ovakav vrednosni sistem nalazi se u korenu brojnih rodnih nejednakosti na koje smo prethodno ukazali. Ove norme se usvajaju tokom odrastanja i prenose sa jedne na drugu generaciju i sporo se menjaju.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI

Ključne oblasti rodne nejednakosti:

- Politička participacija
- Pristup ekonomskim resursima i ekonomska participacija
- Obrazovanje
- Domaćinstvo i porodica

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POLITIČKA PARTICIPACIJA

Političko odlučivanje predstavlja jednu od oblasti u kojoj su rodne nejednakosti najizraženije.

Muškarci i žene nemaju jednake šanse da zauzmu položaje političke moći, niti imaju jednak pristup procesu donošenja važnih političkih odluka.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POLITIČKA PARTICIPACIJA

Globalni nivo:

- Žene zauzimaju položaje šefova država samo u 17 zemalja u svetu,
- Samo u slučaju 9 zemalja u svetu žene beleže učešće u parlamentima od preko 40%.
- Evropski prosek zastupljenosti žena u parlamentu nije mnogo bolji – iznosi 22.3%,
- Samo u slučaju 9 zemalja u svetu žene beleže učešće u parlamentima od preko 40%.

Srbija:

- Nakon poslednjih parlamentarnih izbora žene čine 32,5% narodnih poslanika u Skupštini Srbije,
- U sadašnjem sazivu Vlade Republike Srbije nalazi se 5 žena, odnosno one čine 26% članova Vlade.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

POLITIČKA PARTICIPACIJA

UN Women: WOMEN IN POLITICS 2012

http://www.ipu.org/pdf/publications/wmnmap12_en.pdf

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

Rodne nejednakosti u smislu nejednakih *šansi za ekonomsku participaciju* i nejednak *pristup ekonomskim resursima* takođe su veoma izražene.

1. Nejednakosti u posedovanju imovine
2. Nejednake šanse za zapošljavanje
3. Nejednakosti u pristupu i upravljanju ekonomskim aktivnostima
4. Rodna segregacija prema sektorima i zanimanjima
5. Rodni jaz u zaradama

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

1. Nejednakosti u posedovanju imovine se manifestuju kao nejednakost u posedovanju zemljišta, stambenog i poslovnog prostora, sredstava za proizvodnju i drugih resursa koji su značajni za obavljanje ekonomskih aktivnosti ili životni standard.

Centralna Srbija:

- Među domaćinstvima koja poseduju zemljiše samo u **18%** slučajeva bar deo tog zemljišta upisan na žene.
- Među domaćinstvima koja žive u stambenom objektu koji je u njihovom vlasništvu, tek u **15%** slučajeva vlasnik tog objekta žena (istraživanje o životnim uslovima žena - SeConS, UNDP, 2010).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

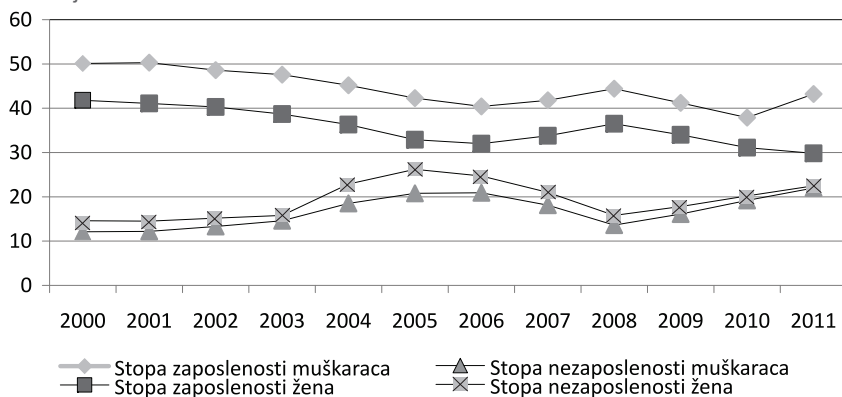
STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

2. Nejednake šanse za zapošljavanje - u najvećem delu zemljine kugle, uključujući i najrazvijenije države, žene beleže nižu zaposlenost nego muškarci.

Stope zaposlenosti i nezaposlenosti stanovništva starijeg od 15 godina 2000-2011, prema polu u Srbiji

Izvor: RZS, Anкета o radnoj snazi 2011.

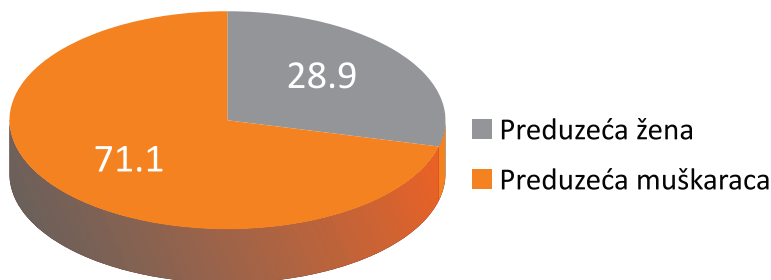
OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

3. Nejednakosti u pristupu i upravljanju ekonomskim aktivnostima - Žene se ređe upuštaju u preduzetništvo, a češće nalaze u statusu pomažućih članova u porodičnom poslu koji predstavljaju neplaćenu radnu snagu i najčešće su angažovani u poljoprivrednoj proizvodnji na porodičnim gazdinstvima.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

GEM PODACI

	Ukupna stopa preduzetnika/ca (rani + uspostavljeni biznis)	
	M	Ž
Srbija	19.9	7.9
Slovenija	13.7	5.0
Hrvatska	15.2	7.8
Grčka	22.6	15.6
Danska	14.8	8.0
Italija	15.6	5.5
Holandija	15.2	7.8
Portugal	21.5	10.4
Švedska	12.7	5.0
Velika Britanija	15.0	6.2
Norveška	16.8	7.8

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

4. Rodna segregacija prema sektorima i zanimanjima ispoljava se u povećanoj koncentraciji žena odnosno muškaraca u pojedinim sektorima ekonomije ili u pojedinim zanimanjima.

Zanimanja koja su tipično “muška” i ona koja su tipično “ženska”:

- Muškarci se najčešće koncentrišu u onim sektorima ekonomije u kojima se ostvaruju visoki profiti i velike zarade zaposlenih (kao što su sektori finansija, IT tehnologija, komunikacija, osiguranja i sl).
- Žene se koncentrišu u nisko produktivnim sektorima usluga, odnosno takozvanoj *ekonomiji nege* (socijalni i zdravstveni rad, obrazovanje, nisko kvalifikovane usluge poput ugostiteljstva, ličnih usluga i sl.).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SEGREGACIJA PREMA ZANIMANJU, EU 27, 2009.

	ISCO dvocifreni kod	Zanimanje
Zanimanja „belih okovratnika“ u kojima dominiraju muškarci (20-39% zaposlenih su žene)	11	Zakonodavci i viši državni službenici
	12	Menadžeri korporacija
	21	Fizičari, matematičari, inženjeri
	24	„Drugi stručnjaci“ (npr. finansijski, biznis, socijalni rad)
	31	Fizičari, matematičari, inženjeri, stručni saradnici
Zanimanja „belih okovratnika“ u kojima dominiraju žene (61-79% zaposlenih su žene)	34	„Drugi stručni saradnici“ (npr. finansijski, biznis, socijalni rad)
	22	Stručnjaci u prirodnim i medicinskim naukama
	23	Stručnjaci u obrazovanju
	33	Saradnici u obrazovanju
Zanimanja „belih okovratnika“ u kojima izrazito dominiraju žene (80% i više zaposlenih su žene)	41	Kancelarijski službenici
	42	Službenici za rad sa klijentima
	32	Saradnici u prirodnim naukama i medicini (na primer medicinske sestre)

Izvor: Fagan, Burchell, 2002: 22.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

5. Rodni jaz u zaradama takođe je jedan oblik rodni nejednakosti na tržištu rada koji se registruje čak i u društvima poznatim po velikim postignućima u unapređivanju rodne ravnopravnosti, poput švedskog ili drugih skandinavskih zemalja.

- Evropska Unija: 17% u 2009. godine
- Velike razlike: 3% Slovenija – 30% Estonija
- Srbija: 16% 2004. godine

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRISTUP EKONOMSKIM RESURSIMA I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

6. Rodno specifični rizici od siromaštva javljaju se, kao posledica nejednakosti izraženih na tržištu rada, odnosno u pristupu i karakteristikama zaposlenosti.

- Zbog niže plaćenosti i prekida u karijeri u periodu rađanja i podizanja dece, žene najčešće imaju niže penzije od muškaraca, što ih u starosti izlaže većim rizicima od siromaštva.

- U siromaštvo češće zapadaju žene koje su samohrane majke, kao i seoske žene koje obavljaju poljoprivrednu aktivnost u okviru porodičnog gazdinstva

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OBRAZOVANJE

- U Srbiji razlike u obrazovanju žena i muškaraca prisutne su u starijim generacijama, ali kod mladih i osoba srednje starosti uočava se da je došlo do značajnih promena.
- Obuhvat devojčica i dečaka osnovnim i srednjim školovanjem je izjednačen, a na fakultetskim nivoima obrazovanja beleži se čak veće učešće mladih žena.
- Ipak, segregacija u srednjem i visokom obrazovanju je i dalje veoma izražena jer se devojke i mladići usmeravaju prema različitim oblastima obrazovanja i kasnije različitim profesionalnim karijerama.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ODNOSI U DOMAĆINSTVU I PORODICI

Rodne nejednakosti se zapažaju i u sferi privatnih odnosa i porodičnog života. One imaju osnov u nejednakim odnosima moći i najčešće se mogu zapaziti preko:

- nejednakog pristupa novcu u domaćinstvu,
- podele neplaćenog kućnog rada i brige o deci, i drugim članovima porodice,
- nasilja koje se najčešće vrši prema ženama.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ODNOSI U DOMAĆINSTVU I PORODICI

Prevalencija pojedinačnih oblika porodičnog nasilja nad ženama u Centralnoj Srbiji, 2010.

Oblici nasilja	Prevalencija u poslednjih godinu dana	Ukupna prevalencija tokom života
Ekonomsko	11.4	15.8
Fizičko	10.1	21.6
Psihičko	31.8	48.7
Seksualno	1.2	3.8
Silovanje u porodici	0.2	1.4

Izvor: Babović, Ginić, Vuković (2010) Mapiranje porodičnog nasilja prema ženama u Centralnoj Srbiji, SZRN, Beograd.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ODNOSI U DOMAĆINSTVU I PORODICI

Raspodela kućnih poslova između muškaraca i žena u Srbiji, tokom 2003. i 2007. godine

Vrsta kućnog posla	2003.			2007.		
	Obavljaju žene	Obavljaju muškarci	Obavljaju zajedno	Obavljaju žene	Obavljaju muškarci	Obavljaju zajedno
Kuvanje	90.3	3.0	6.7	85.4	9	5.6
Pranje	89.1	3.1	7.8	82.8	8.5	8.7
Čišćeno	85.3	3.8	10.9	79.0	8.8	12.2
Peglanje	90.6	2.9	6.5	84.6	8.5	6.9
Nega male dece	75.7	2.7	21.6	75.0	9.2	15.7
Briga o školskim obavezama dece	75.5	9.7	14.8	74.4	15.3	10.3

Izvor: Babović, 2010: 232.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

TRENING – RODNA RAVNOPRAVNOST NA LOKALNOM NIVOU

DAN 2

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 4: PRAĆENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU

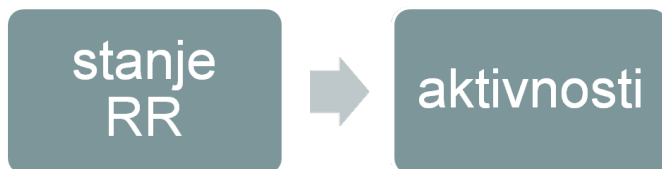
STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ZAŠTO JE VAŽNO PRATITI RR NA LOKALNOM NIVOU

Praćenje rodne ravnopravnosti je važno da bi se obezbedili osnovni uvidi u stanje RR u lokalnoj zajednici, kako bi se na osnovu tih uvide planirale dalje aktivnosti na unapređenju politike rodne ravnopravnosti.

Nedostupnost rodno osetljivih podataka za lokalnu zajednicu je veliki problem u planiranju politika, pa i aktivnosti civilnog društva usmerenih na praćenje i unapređivanje tih politika.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRAĆENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Tri osnovne vrste praćenja koje bi trebalo da se sprovode u lokalnim zajednicama:

1. Praćenje *stanja rodne ravnopravnosti* u lokalnoj zajednici
2. Praćenje *integrisanosti rodne perspektive* u lokalne institucije vlasti i politike
3. Praćenje *spровоđenja lokalnih politika i ocena njihovog uticaja* na rodnu ravnopravnost (uključujući i rodno budžetiranje).

Praćenje daje snažne smernice na koji način da redefinišemo politike da bismo izazvali promene u željenom smeru.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PRAĆENJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

METODOLOGIJA PRAĆENJA RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Prilikom definisanja liste indikatora, trebalo bi obratiti pažnju na nekoliko **osnovnih principa**:

1. Da *podaci* budu *uporedivi* između opština;
2. Da osnovu za praćenje stanja u najvećoj mogućoj meri čine *lokalne evidencije* koje su lakše dostupne;
3. Da se iz centralnih evidencija i statističkih službi preuzimaju pretežno gotovi i lako dostupni podaci, kako bi bilo lakše sprovođenje ovakve aktivnosti bez angažovanja posebnih stručnjaka/inja.

Praćenje rodne ravnopravnosti bi trebalo da se **redovno sprovodi**, po mogućnosti svake godine, ukoliko kapaciteti lokalne samouprave to dopuštaju.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INDIKATORI ZA PRAĆENJE RR

INDIKATOR	IZVOR
INDIKATORI RR	
1. Politička participacija žena	Udeo žena među poslanicima lokalnih skupština
	Udeo žena među nosiocima najviših položaja u lokalnoj vlasti (predsednik skupštine + zamenik/pomoćnik predsednika skupštine + predsednik opštine + zamenik/pomoćnik predsednika opštine)
2. Ekonomska participacija	Udeo žena među zaposlenima
	Udeo žena među nezaposlenima
	Udeo žena u neaktivnoj populaciji opštine
3. Obrazovanje	Udeo žena među registrovanim nosiocima gazdinstva ili među registrovanim poljoprivrednicima
	Obrazovna struktura žena i muškaraca starih 15 i više godina
	Obuhvat dece osnovnom školom prema polu
	Obuhvat dece srednjom školom prema polu
4. Socijalna zaštita	Udeo osoba bez zdravstvenog osiguranja među ženama i među muškarcima
	Udeo osoba bez penzijskog osiguranja među ženama i među muškarcima
	Udeo korisnika novčane socijalne pomoći među ženama i među muškarcima
	Broj prijavljenih slučajeva nasilja policiji, centru za socijalni rad
5. Rodne uloge u porodici	Broj žena žrtava porodičnog nasilja kojima je pružena podrška od strane CSR i lokalnih organizacija (skloništa, savetovališta i sl.)
	Podela kućnih obaveza, brige o porodici
	Nasleđivanje imovine
6. Socio-kulturna participacija	Članstvo u udruženjima, organizacijama
	Da li lokalna kulturna ponuda reprodukuje ili transformiše rodne stereotipe (žene u medijima, sportu itd.)?

INDIKATORI ZA PRAĆENJE INTEGRISANJA RODNE PERSPEKTIVE

INDIKATOR	IZVOR
INDIKATORI GM	
1. Mehanizmi za rodnu ravnopravnost	Uspostavljeni ili ne i u kojoj formi
	Broj sastanaka tokom referentnog perioda
	Broj donetih odluka
	Broj inicijativa koje je mehanizam predložio u toku referentnog perioda i broj predloga koje je usvojio parlament
	Broj inicijativa preduzetih u partnerstvu sa drugim akterima u lokalnoj zajednici
2. Doprinos lokalne vlasti unapređenju rodne ravnopravnosti	Broj poseta/razmena sa lokalnim mehanizmima drugih lokalnih zajednica
	Evropska povelja o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnom nivou potpisana
	Sačinjena i usvojena lokalna strategija/akcioni plan za rodnu ravnopravnost
	Strategija lokalnog ekonomskog razvoja revidirana prema principima RR
	Strategija socijalne zaštite revidirana prema principima rodne ravnopravnosti
3. Doprinos lokalnih institucija unapređenju rodne ravnopravnosti	Analiza budžeta izvršena sa stanovišta rodne ravnopravnosti
	Protokoli postupanja policije revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
	Protokoli postupanja CSR revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
	Protokoli postupanja NSZ revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
	Protokoli postupanja obrazovnih institucija revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
4. Unapređenje RR kroz projekte	Protokoli postupanja zdravstvenih institucija revidirani u skladu sa principima rodne ravnopravnosti.
	Broj projekata lokalnih kancelarija/agencija za ekonomski razvoj planiranih u skladu sa principima i ciljevima unapređenja rodne ravnopravnosti
	Broj projekata nevladinih organizacija usmeren na unapređenje rodne ravnopravnosti
	Struktura projekata nevladinih organizacija prema glavnom cilju temi
	Broj projekata povezanih sa rodnom ravnopravnošću sprovedenih kroz partnerstva.

METODOLOGIJA PRAĆENJA RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Osnovni rezultat procesa praćenja trebalo bi da bude *Izveštaj o rodnoj ravnopravnosti* za referentnu godinu, koji bi mogao da se sastoji iz *nekoliko osnovnih celina*:

- Uvod
- Karakteristike konteksta
- Stanje u pogledu rodni nejednakosti u lokalnoj zajednici
- Integrisanje RR u lokalne institucije i politike
- Zaključci
- Preporuke

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO?

OCD mogu da deluju na polju jačanja RR na nekoliko načina:

1. Nadziranjem praćenja rada lokalnih samouprava na polju rodne ravnopravnosti;
2. Potrebno je sopstvenim primerima pokazati važnost i upotrebu izveštaja o radu i postignućima u oblasti RR;
3. Samostalnim praćenjem stanja i izradom izveštaja o stanju RR u zajednici, ukoliko lokalni mehanizmi nisu dovoljno aktivni.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

VEŽBA

Izrada vesti za novine na osnovu indikatora

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

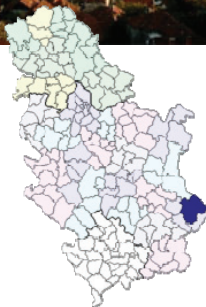
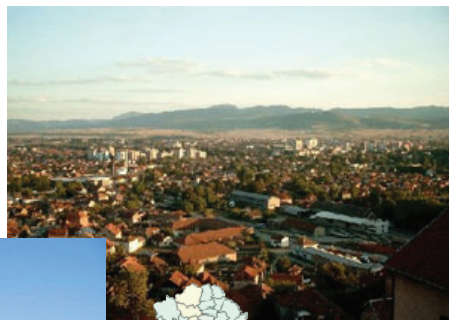

STUDIJE SLUČAJA

Stanje u opštini Pirot i gradu Užicu

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

SOCIO-EKONOMSKI KONTEKST OPŠTINE PIROT

Opština Pirot se nalazi u regionu jugoistočne Srbije, jedan od najslabije razvijenih regiona Srbije u kojem se ukršta nekoliko važnih pokretača socijalnog isključivanja:

- privreda je slabo razvijena, sa lošom strukturom - visoko učešće poljoprivrede i radno intenzivnih privrednih grana,
- naglašeni su demografski trendovi depopulacije i starenja – opština Pirot imala u 2010. godini 7,850 stanovnika manje nego 1991. godine, prosečna starost 43.6 godina,
- a stope neaktivnosti i nezaposlenosti su daleko iznad proseka Srbije – opština Pirot ima viši nivo formalne zaposlenost u odnosu na nivo za celu Srbiju, ali su zaradne znatno niže od proseka za republiku i izraženija je socijalna potrošnja.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI INDIKATORI SOCIO-EKONOMSKOG KONTEKSTA U OPŠTINI PIROT

Indikator	Republika Srbija - prosek	Opština Pirot
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 1991-2002	-	-1,25%
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 2002-2010	-	-1,95%
Prosečna starost stanovništva	41,2	43,6
Indeks starenja	108,6	141,5
Indeks zavisnosti starog stanovništva	-	30,3
Stopa formalne zaposlenosti stanovništva radnog uzrasta (15-64)	36,2%	38,8%
Udeo privatnih preduzetnika i zaposlenih kod njih u ukupnoj zaposlenosti	26,1%	23,1%
Zarade, prosek bez poreza i doprinosa	31.733 RSD	24.572 RSD
Očekivano trajanje života za muškarce	71,1	73,4
Očekivano trajanje života za žene	76,4	76,8
Udeo rashoda na obrazovanje u lokalnom budžetu	12,6%	22,3%
Udeo rashoda na zdravstveni i socijalni rad u lokalnom budžetu	19,0%	37,9%

SOCIO-EKONOMSKI KONTEKSTS OPŠTINE UŽICE

Opština Užice prema procenama prvog stepena razvijenosti, ipak osnovni ekonomski pokazatelji ukazuju da ovaj region ostvaruje niži BDP po glavi stanovnika u odnosu na prosek za celu Srbiju - 69,9% nivoa BDP ostvarenog u Srbiji:

- Demografski indikatori za Užice ukazuju da ono ima povoljnije trendove u odnosu na nerazvijena područja koja se suočavaju sa problemom demografskog pražnjenja. Prosečna starost stanovništva u je 41,4 godine.
- U Užicu se zapaža nešto viši nivo formalne zaposlenosti i zarade bez poreza i doprinosa u odnosu na prosek za celu Srbiju.
- U odnosu na prosek za Srbiju, Užice odlikuje izraženija socijalna potrošnja na zdravstveni i socijalni rad.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNOVNI INDIKATORI SOCIO-EKONOMSKOG KONTEKSTA U UŽICU

Indikator	Republik a Srbija - prosek	Užice
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 1991-2002	-	-0,17%
Stopa demografskog pražnjenja u periodu 2002-2010	-	-1,29%
Prosečna starost stanovništva	41,2	41,4
Indeks zavisnosti starog stanovništva	-	19,92
Stopa formalne zaposlenosti stanovništva radnog uzrasta (15-64)	36,2%	40,3%
Udeo privatnih preduzetnika i zaposlenih kod njih u ukupnoj zaposlenosti	26,1%	23,4%
Zarade, prosek bez poreza i doprinosa	31.733 RSD	32.746 RSD
Očekivano trajanje života za muškarce	71,1	73,3
Očekivano trajanje života za žene	76,4	78,1
Udeo rashoda na obrazovanje u lokalnom budžetu	12,6%	14,9%
Udeo rashoda na zdravstveni i socijalni rad u lokalnom budžetu	19,0%	55,4%

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE NEJEDNAKOSTI U POLITIČKOJ PARTICIPACIJI

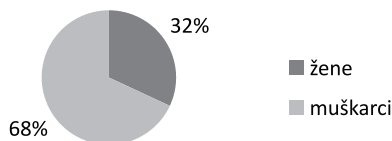
Podzastupljenost žena u zakonodavnoj i izvršnoj lokalnoj vlasti.

Podaci nakon lokalnih izbora 2012. godine

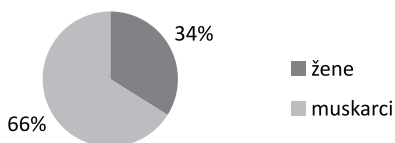
- Gradonačelnik Užica je muškarac, kao i zamenik gradonačelnika, dok se među 11 članova gradskog Veća nalazila samo jedna žena.

- Predsjednik Opštine Pirot je muškarac, kao i njegov zamenik, dok je među 7 članova Veća bilo samo dve žene.

Udeo žena među poslanicima Pirot

Udeo žena među poslanicima Užice

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE EKONOMSKE NEJEDNAKOSTI

Ograničenost podataka o različitim aspektima rodni ekonomskih nejednakosti predstavljaju veliku prepreku spoznavanju stvarnih razlika u ekonomskom položaju žena i muškaraca.

Užice:

- 40,9% zaposlenih žena (formalnom, nepoljoprivrednom sektoru)
- 53,4% nezaposlenih žena
- 56,8% nezaposlenih žena bile su dugoročno nezaposlene.

Godina	Ukupan br. nezaposlenih	Žene	Učešće žena
2007	7610	4098	53,85 %
2008	6446	3587	55,65%
2009	7094	4020	56,67%
2010	5553	2967	53,43%
2011	5957	3237	54,34%

Izvor: Izveštaj NSZ filijala Užice

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

RODNE EKONOMSKE NEJEDNAKOSTI

Pirot:

- 42,8% zaposlenih žena (u formalnom, nepoljoprivrednom sektoru).
- 50,8% nezaposlenih žena
- 45,6% korisnica finansijskih mera zapošljavanja

Domaćinstva u kojima su žene vlasnice pojedinih oblika imovine, 2010.		
	%	
Domaćinstva u kojima je žena vlasnica	Centralna Srbija	Opština Pirot
kuće/stana	15,5	15,4
automobila	13,4	5,6

Izvor: UNDP, SeConS, baza podataka iz istraživanja „Kvalitet života i zdravstveni uslovi žena u Centralnoj Srbiji 2010.“

Brojevi gazdinstava u kojima su nosioci muškarci, odnosno žene i po veličini poseda u 2010. godini			
Sedište	Pol	Broj	Povrsina u h
Pirot	Muški	2642	10918.1659
	Ženski	1430	3128.9097

Izvor: Uprava za trezor centralna, Sektor za praćenja i fiskalnu statistiku

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PRISTUPU SOCIJALNOJ ZAŠTITI

Pristup različitim oblicima socijalne zaštite delimično predstavlja **posledicu**, a delimično i **uzrok** nepovoljnog ekonomskog položaja žena.

U obe opštine, prema podacima iz 2002. godine:

- Udeo osoba bez škole i samo sa završenom osnovnom školom je veći među ženama nego u opštoj populaciji.
- Udeo osoba sa srednjim i univerzitetskim obrazovanjem značajno je niži među ženama.
- Nejednakosti na tržištu rada jednako stvaraju osnovu za nejednakosti u pristupu socijalnom osiguranju, posebno penzijskom.
- Iako su dostupni podaci o pristupu socijalnom osiguranju na opštinskom nivou veoma ograničeni, nekoliko istraživanja ukazalo je da su socijalnim osiguranjem nedovoljno pokrivene grupe poput seoskih žena koje se nalaze u statusu pomažućih članova poljoprivrednih domaćinstava, romska populacija i siromašno stanovništvo.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PORODIČNOM ŽIVOTU

Rodne nejednakosti u privatnom, porodičnom životu, najteže je posmatrati i analizirati.

Pod pretpostavkom da stanje na ovom polju u opštinama Pirot i Užice bitno ne odstupa od stanju u Centralnoj Srbiji, dostupni podaci za ovo područje iz 2010. godine ukazuju na to da su još uvek **dominantni patrijarhalni kulturni obrasci**:

1. Žene su u preko 80% slučajeva te koje obavljaju kućne poslove i one su najčešće zadužene za negu i staranje o deci i starima kao i za brigu o školskim obavezama dece.
2. U Centralnoj Srbiji svega 27.1% žena ima moć da donosi strateške odluke o raspoređivanju novca u domaćinstvu.

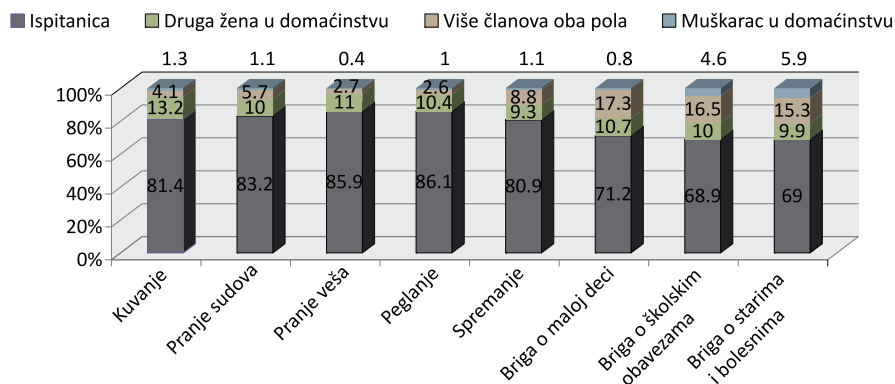
OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PORODIČNOM ŽIVOTU

Podela kućnog rada i brige o članovima domaćinstva

Izvor: UNDP, SeConS, baza podataka iz istraživanja „Kvalitet života i zdravstveni uslovi žena u Centralnoj Srbiji, 2010.“

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

NEJEDNAKOSTI U PORODIČNOM ŽIVOTU

3. Nasilje važan indikator nejednakosti u porodičnom životu

Stope prevalencije opšteg porodičnog nasilja nad ženama prema regionu, u %

Stope prevalencije	Region		
	Beograd	Južna i Istočna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija
Aktuelno nasilje	40.0	38.8	33.8
Ukupno nasilje	59.0	54.2	49.3

Izvor: UNDP, SeConS, baza podataka iz istraživanja „Kvalitet života i zdravstveni uslovi žena u Centralnoj Srbiji, 2010.“

Pirot: Tim za pomoć i podršku žrtvama nasilja u porodici je u januaru 2007. godine sproveo istraživanje koje ukazuje na to da je, od ukupno 1221 anketirane žene, 39.9% iskusilo nasilje. Od ukupnog broja, 29.9% je trpelo psihičko nasilje, 23.7% fizičko, a 14% seksualno nasilje. Takođe, 14.4% žena se izjasnilo da je pod kontrolom partnera, 10.8% oseća strah od partnera. Rezultati ankete ukazuju na to da su žene romske nacionalnosti najviše ugrožene, čak 50%.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

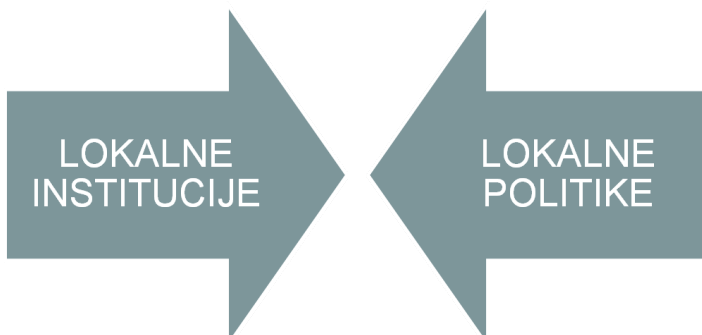
SESIJA 5: INTEGRISANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U LOKALNE POLITIKE I INSTITUCIJE

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U INSTITUCIJE LOKALNE VLASTI

Integrisanje rodne ravnopravnosti u lokalne institucije vlasti odnosi se na to da žene, jednako kao i muškarci treba da se nalaze na položajima na kojima se planira, odlučuje, odnosno na kojima se **upravlja lokalnom zajednicom**.

Karakteriste sistema i struktura, ne individualnim sposobnosti koje stvaraju ovakva ograničenja za žene.

„Mi žene treba same da se izborimo za svoj položaj ili funkciju...Svako treba da se bori za sebe...Ako je žena sposobna i može da obezbedi sebi položaj u preduzeću, na radnom mestu...Mislim, pitanje je kvaliteta žene, ali i obrazovanja...Ako neko ne želi da se bori za sebe, onda će ostati gde jeste“ (odbornica skupštine opštine u Južnoj Srbiji)

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCENA STANJA RR U LOKALNIM INSTITUCIJAMA

- Početni cilj definiše **30% žena** na pozicijama odlučivanja –zbog veoma izraženih rodni nejednakosti nije 50%. Na *položajima političkog odlučivanja* zastupljenost žena najčešće je manja od 30%.
- Učešće žena u političkom odlučivanju često se pogrešno poistovećuje sa zaposlenošću žena u organima lokalne samouprave.
- Iako se u organima lokalne samouprave često na listama zaposlenih može naći veći broj žena nego muškaraca, one su pretežno zaposlene na **administrativnim položajima**.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCENA STANJA RR U LOKALNIM INSTITUCIJAMA

Primeri zastupljenosti žena u organima lokalnih samouprava

- U Srbiji je, u 2011. godini, među 169 predsednika/ca opština bilo samo 4 žene.
- U 2011. godini žene su činile tek 21,2% odbornika lokalnih skupština.
- Od 65 opština i gradova Srbije koje su bile uključene u istraživanje o zastupljenosti žena u lokalnim organima odlučivanja čak u 15 nije bilo nijedne žene u opštinskim većima, a u 25 opština i gradova registrovana je tek 1 žena u istim organima vlasti u proleće 2012. godine.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCENA STANJA RR U LOKALNIM INSTITUCIJAMA

U cilju unapređivanja rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou poslednjih godina se posebna pažnja poklanja formiranju lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost. Ovi mehanizmi mogu imati različite oblike:

- **Opštinski saveti** u kojima se okupljaju predstavnici lokalne vlasti, važnih lokalnih institucija i organizacija civilnog društva. Takvi saveti su se pretežno formirali kao deo programa koji su sprovodile međunarodne organizacije (OEBS i dr.).
- Zakon o ravnopravnosti polova obavezuje lokalne vlasti da osnivaju mehanizme za rodnu ravnopravnost, u većini opština u Srbiji ova tela su formirana u obliku **skupštinskih odbora** u kojima se nalaze predstavnici/e lokalne samouprave. Međutim, u Srbiji postoje velike razlike u položaju i funkcionisanju lokalnih mehanizama.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŽELJENO STANJE RR U INSTITUCIJAMA LOKALNE VLASTI

Lokalni mehanizimi za rodnu ravnopravnost - institucionalizacija rodne ravnopravnosti u organe lokalne samouprave.

- 1. Skupštinsko telo za rodnu ravnopravnost**
- 2. Telo pri opštinskom veću ili opštinskoj upravi**
- 3. Komisiju ili savet za ravnopravnost polova**

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U INSTIUCIJE LOKALNE VLASTI

- 1. Skupštinsko telo za rodnu ravnopravnost** predstavlja zaseban skupštinski odbor i najčešće se formira samo od poslanika lokalnog parlamenta, iako može da uključi i spoljnje članove, poput predstavnika/ca civilnog sektora.

Imajući u vidu kriterijume rodne ravnopravnosti, ovo telo treba da:

- razmatra, predlaže i daje mišljenje o predlozima odluka;
- razmatra pitanja iz nadležnosti skupštine;
- razmatra predloge za izbore i imenovanja o kojima odlučuje skupština;
- podnosi amandmane na predloge odluka i mera izvršnog odbora i drugih predlagača;
- razmatra predloge i predstavke upućene skupštini sa stanovišta rodne ravnopravnosti i daje predloge rešenja problema pokrenutih u tim predstavkama;
- inicira donošenje strategija, politika i mera koje unapređuju ravnopravnost polova;
- razmatra godišnje izveštaje sa stanovišta procene efekata rada pojedinih organa ili mera;
- procenjuje lokalne strategije i planove akcije;
- saraduje sa drugim telima i organima lokalne samouprave na unapređenju rodne ravnopravnosti;
- predlaže skupštini formiranje ad hoc radnog tela.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U INSTITUCIJE LOKALNE VLASTI

2. Telo pri opštinskom veću ili opštinskoj upravi predstavlja mehanizam koji se konstituiše u okviru izvršne vlasti u kojoj se pripremaju odluke. Na taj način moguće je neposredno uticati na to da se predlozi odluka i politika formulišu već na samom početku u skladu.

Ovo telo može da:

- razmatra i predlaže međuresorske politike i strategije u cilju unapređivanja rodne ravnopravnosti,
- preduzima akcije i kratkoročne mere koje doprinose unapređenju rodne ravnopravnosti;
- ocenjuje učinke mera za postizanje ravnopravnosti polova i o tome izveštava izvršni odbor i skupštinu;
- prati stanje u pogledu rodne ravnopravnosti u zajednici, prikuplja podatke i predlaže mere za unapređenje rodne ravnopravnosti,
- nadzire imenovanja u gradskim službama i javnim ustanovama i preduzećima sa stanovišta jednake zastupljenosti žena i muškaraca.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RR U INSTITUCIJE LOKALNE VLASTI

3. Komisija ili savet za ravnopravnost polova obrazuje predsednik opštine i ona takođe može da uključi spoljne članove i članice, koji predstavljaju različite aktere u lokalnoj zajednici.

Prednosti: može neposrednije da utiče na kreiranje politika i donošenje odluka, može efikasnije obavljati aktivnosti i zbog lakšeg uključivanja predstavnika šire zajednice može ostvariti kompetentniji i kvalitetniji doprinos.

Nedostaci: može patiti od različitih nedostataka zbog manje vidljivosti u javnosti, netransparentnosti procesa odlučivanja i demokratskog deficita, i manje održivo jer je neposredno vezano za predsednika kao osnivača.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

KOMISIJA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST KRAGUJEVCA

Komisija za rodnu ravnopravnost u Kragujevcu (KRRK) prvi put je osnovana 2005. godine, da bi ponovo bila osnovana 2008. pri Gradskom veću.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PROCENA STANJA INTEGRISANJA RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE POLITIKE

Uvidi u lokalne politike u Srbiji ukazuju na to da se na ovom planu odvijaju tek početni koraci.

Malo lokalnih zajednica ima posebne strategije i programe za unapređivanje rodne ravnopravnosti, a još manje je opština koje su uvele prakse integrisanja rodne ravnopravnosti u sve lokalne politike.

Specifične potrebe žena najčešće se prepoznaju u **strategijama socijalne zaštite**, dok se u ostalim oblastima poput ekonomskog razvoja, preduzetništva, ruralnog razvoja, i sl. rodno specifične potrebe i potencijali ne prepoznaju.

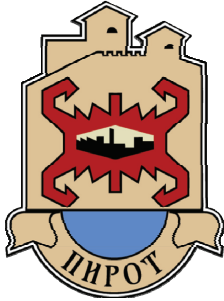
OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE POLITIKE

Primer dobre prakse:

- U opštini Pirot je izrađena i usvojena lokalna Strategija za poboljšanje položaja žena na području opštine Pirot i unapređivanje rodne ravnopravnosti 2012-2017.
- U Pirotu je takođe Akcioni plan za implementaciju Strategije u izradi, a izrađen i usvojen je i poseban plan za Romkinje - Lokalni akcioni plan za ekonomsko osnaživanje Romkinja.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE POLITIKE

U slučaju politika rodne ravnopravnosti postoje **dva osnovna oblika integrisanja rodne perspektive**, koja se međusobno ne isključuju:

1. Definisavanje posebne strategije i/ili akcionog plana za unapređivanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou;
2. Integrisanje principa rodne ravnopravnosti u sve relevantne lokalne politike koje se operacionalizuju kroz strategije, akcione planove, mere i pojedinačne odluke.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE POLITIKE

Ključne oblasti u kojima je važno integrisati rodnu ravnopravnost:

1. Razvoj lokalne zajednice;
2. Politika socijalne zaštite;
3. Planiranje lokalnog budžeta;
4. Planiranje prostora, infrastrukture i komunalnih usluga;
5. Planiranje kulturnog i sportskog života.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

VEŽBA

*Procena politika (jednog cilja i mera) kroz rodnu
perspektivu*

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 6: ULOGA OCD U UNAPREĐIVANJU INTEGRISANOSTI RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE INSTITUCIJE I POLITIKE

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO ZA INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE INSTITUCIJE?

1. Uticati na lokalnu samoupravu, lokalne institucije - obezbedite uvođenje principa rodne ravnopravnosti u njihov rad. Kroz saradnju i zajednički rad mogu se preneti prednosti rodne perspektive.
2. Lobirati za osnivanje lokalnih mehanizama ukoliko u Vašoj lokalnoj zajednici ne postoji neki od mehanizama za rodnu ravnopravnost.
3. Lobirati za izmene poslovnika kojima se definiše struktura timova u postojećim telima za rodnu ravnopravnost.

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO ZA INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE INSTITUCIJE?

4. Lobirati na nacionalnom nivou - da se od strane ministarstva ili uprave za rodnu ravnopravnost pošalje preporuka opštinama da izvrše promene pravilnika koje će omogućiti da bar jedan od članova bude iz zajednice stručnjaka i civilnog društva u lokalnim odborima..
5. Pružiti podršku lokalnim mehanizmima i ojačati njihove kapacitete i unaprediti znanja o integrisanoj rodnoj ravnopravnosti u lokalne politike i mere.
6. Uraditi istraživanje koje će pokazati/dokazati stanje i potrebe u lokalnoj zajednici i tako pomoći lokalnom mehanizmu da bolje planira i radi.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA MI MOŽEMO DA UČINIMO ZA INTEGRISANJE RODNE PERSPEKTIVE U LOKALNE POLITIKE?

1. Vršiti pritisak da Vas uključuju u izradu svih strategija u lokalnoj zajednici ili pratite kada se organizuju javne rasprave i uključite se u komentarisanje.
2. Dati kometare na odluke i strategije pre usvajanja tako da budu definisane tako da doprinose unapređenju rodne ravnopravnosti.
3. Redovno obavješavati o onome što vi radite a odnosi se na realizaciju lokalnih strategija i akcionih planova.
4. Lobirati da se stvaraju lokalna partnerstva između OCD i institucija i lokalne administracije na izradi strategija i akcionih planova, ali i reaizaciji zajedničkih aktivnosti.
5. Formirati partnerstvo ili koalicije sa više OCD za unapređenje rodne ravnopravnosti u vašoj loklanoj zajednici.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

DISKUSIJA

Mogući oblici delovanja OCD

**OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA**

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

SESIJA 7: ZAGOVARANJE ZA RR NA LOKALNOM NIVOU

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

ŠTA JE JAVNO ZAGOVARANJE?

Javno zagovaranje je politički proces kojim grupe ili pojedinci mogu da utiču na donosiocce odluka ili na javnu politiku u cilju postizanja trajnih i pozitivnih promena unutar određenih oblasti.

- **Glavni akteri** za javno zastupanje: OCD, istraživački instituti, univerziteti itd.
- **Ciljna publika**: donosioci odluka, lideri, kreatori politika, ljudi na položaju/koji imaju uticaj.
- **Indikatori uspeha**: politike, primena politika, zakoni i prakse koji doprinose poboljšanju položaja žena (usvojeni, ukinuti, izmenjeni, dopunjeni, primenjene prakse).

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Javno zagovaranje je akt ili proces podrške određenoj temi ili rešenju problema. Kampanja javnog zastupanja je skup usmerenih aktivnosti u podršci nekoj temi ili rešenju problema.

Mi zastupamo odabrene teme jer želimo da:

- *Gradimo podršku za tu temu ili rešenje problema;*
- *Utičemo na druge da je podržavaju; ili*
- *Pokušavamo da utičemo ili menjamo zakone koji utiču na nju.*

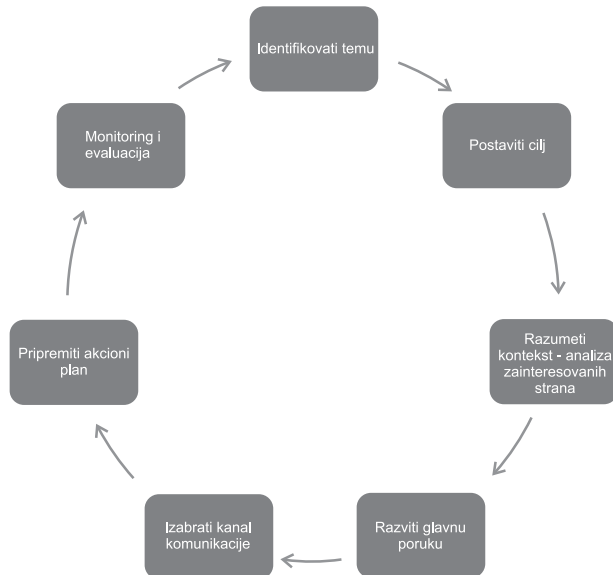
IPPF Advocacy Guide

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

FAZE PROCESA JAVNOG ZAGOVARANJA

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

1. Identifikovati teme – Šta predstavlja problem? Šta je potrebno promeniti?

- Identifikacija i definicija problema.
- Prikupiti podatke koji ukazuju na to da je dati problem od šireg značaja.
- Analiza postojećih politika - zakona, programa, politika i procedura.
- Definicija preporuka kojima će se poboljšati politika kao i mere za bolju primenu.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Sledeći spisak pitanja može vam pomoći prilikom analiziranja nekog zakona ili politike:

1. Ko ima koristi od ovog zakona ili politike (ako uopšte)?
2. Ko gubi (ako takvih ima)?
3. Koje će biti posledice primene ovog zakona ili politike kroz pet godina?
4. Na koji način ovaj zakon ili politika utiču na marginalizovane grupe?
5. Da li je ovo nešto što će i obični ljudi razumeti?
6. Ko podržava ovu politiku ili zakon i zašto?
7. Kako je ovo pitanje uopšte postalo zanimljivo za donosiocce odluka?
8. Koliki su troškovi sprovođenja određene politike ili zakonskog akta?
9. Da li se oni mogu sprovesti? Ako mogu, ko će ih sprovesti i kako?
10. Kakva kazna sledi ako se ovaj zakon ili politika ne poštuju?
11. Da li je zakon ili politika u skladu sa Nacrtom zakona o ljudskim pravima i/ili ustavom vaše zemlje?

Literatura: Adaptirano iz Obuka za transformacije, Knjiga 4, Eni Houp (Annie Hope) i Seli Timel (Sally Timmel), Mango Press, Zimbabve, 2000.

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

2. Postavljanje cilja – dugoročni rezultat koji se želi podstići, tačnije, vizija promena politika, programa ili raspodele sredstava.

- Definicija dugoročnog cilj
- Definicija specifičnih (kratkoročnih) ciljeva koji mogu da se svode na konkretne zadatke

Nije poželjno definisati veoma visoke ciljeve koje je teško ostvariti, već je strateški bolje težiti malim ali ostvarivim ciljevima.

Pri postavljanju zadataka važni faktori na koje treba obratiti pažnju su organizacioni i individualni resursi, kao i mogućnosti za uticaj unutar šire zajednice.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Cilj treba da bude PAMETAN (SMART). SMART je skup kriterijuma koji se koriste kako bi se definisali zadaci

S (specific)	određen	Šta želite da postignete?
M (measurable)	merljiv	Kako ćete znati kada ste ih postigli?
A (achievable)	dostižan	Da li je moguće postići to imajući u vidu resurse i vreme?
R (realistic)	realan	Da li su zadaci realni i odgovarajući?
T (time-bound)	vremenski ograničen	Do kada želite da dostignete cilj?

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

3. Analiza zainteresovanih strana (stakeholder analysis) - ključni deo procesa javnog zagovaranja čiji je cilj da se identifikuju akteri, kako bi se kasnije definisala strategija zagovaranja koja može da ima najveći uticaj.

Ključne grupe zainteresovanih strana su:

- *Ciljna grupa* – donosioci odluka, ljudi od uticaja nad donosiocima odluka
- *Krajnji korisnici* – ljudi za koje se zagovara, oni koji očekuju pomoć od zagovaranja
- *Saradnici* – oni koji dele i zalažu se za iste ciljeve
- *Protivnici* – oni koji se protive postavljenim ciljevima ili pokušavaju da zaustave željene promene

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Primeri pitanja koja možete da postavite kako biste definisali ciljnu publiku:

- Koji akteri su uključeni u pitanja rodne ravnopravnosti u lokalnoj samoupravi?
- Ko ima moć da donosi odluke u okviru izabrane oblasti?
- Ko ima korist od cilja javnog zastupanja i kakav uticaj oni imaju na donosiocima odluka?
- Koje interese imaju donosioci odluka?
- U kojem okruženju se odvija rad donosioca odluka i sa kojim preprekama se oni suočavaju?
- Ko odlučuje o distribuciji finansijskih sredstava?

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

4. Razvijanje glavne poruke

Poruka treba da bude:

- jednostavna, direktna, ubedljiva, koncizna i dosledna;
- prilagođena ciljnoj publici;
- sadrži precizne podatke i činjenice.

Ključni elementi za kreiranje poruke su:

- Sadržaj
- Jezik
- Pošiljalac
- Vreme i mesto
- Kanali komunikacije

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

5. Izabрати alate – kanale komunikacije

Postoje različiti načini za prenošenje poruka:

- sastanci licem u lice
- plakati, leci, bilbord reklame
- TV i radio
- potpisivanje peticija
- ulične predstave ili izložbe
- javni protesti
- debate
- saopštenja za javnost, konferencije za medije
- politički forumi
- tribine
- brošure i pisma

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

Kampanje su najuspešnije kada:

- je kampanja usmerena ka motivaciji, a ne obrazovanju,
- su ciljevi jednostavno definisani,
- su ciljevi realni,
- postoje jednostavne akcije koje publika/javnost može da preduzme,
- publika može da se uključi u brojne aktivnosti,
- se cela organizacija angažuje u kampanji,
- je pristup kreativan, inovativan i lako razumljiv,
- je kampanja podržana od šire lokalne zajednice, drugih grupa i CSO,
- su mediji uključeni i prosleđuju poruku,
- je cilj takav da možete da pričate iz svojih iskustava,
- će promene dovesti do poboljšanja kvaliteta života ljudi.

Intrac – advocacy and campaigning 2008

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

6. Pripremiti akcioni plan

Akcioni plan javnog zastupanja mora da sadrži **nekoliko komponenata:**

- 1) identifikaciju **aktivnosti** potrebne za ostvarivanje zadataka javnog zastupanja,
- 2) procene **resursa** potrebnih za realizaciju aktivnosti – finansijski, ljudski, materijalni ili sl.,
- 3) odrediti **odgovorne osobe** za svaku od aktivnosti,
- 4) odrediti **rok i vreme** potrebno za realizaciju aktivnosti.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

7. Monitoring i evaluacija - važna je za ocenu dostignutih promena i efikasnosti strategija zagovaranja.

Aktivnosti mogu da se procene kroz **različite indikatore**:

- vreme, resursi, osoblje koje je upotrebljeno za aktivnosti,
- količina održanih sastanka, poseta i napisanih izveštaja,
- rezultat aktivnosti – medijske emisije, debate u lokalnoj samoupravi, promene u politici i praksi itd.,
- uticaj zadataka tj. efekat na promene politika nastale kroz javno zagovaranja.

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

PLAN JAVNOG ZAGOVARANJA

JAVNO ZASTUPANJE U LOKALNOJ ZAJEDNICI ZA POBOLJŠANJE
POLOŽAJA NEVLADINIH ORGANIZACIJA

OSNAŽIVANJE GRAĐANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

VEŽBA

Izrada plana zastupanja

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

OSNAŽIVANJE GRADANSKOG DRUŠTVA
ZA POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
NA LOKALNOM NIVOU U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA

EVALUACIJA I ZATVARANJE OBUKE

STRENGTHENING CIVIL SOCIETY
FOR THE PROMOTION OF GENDER MAINSTREAMING
AT THE LOCAL LEVEL IN THE WESTERN BALKANS

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
305(497)

БАБОВИЋ, Марија

Rodna ravnopravnost na lokalnom nivou : program
i materijal za obuku / [autorke Marija Babović, Olivera
Vuković, Ivana Subotički]. – Beograd : SeConS – Grupa za
razvojnu inicijativu, 2013 (Beograd : Dosije studio). – 75 str.
: ilustr. ; 24 cm

Tiraž 200.

ISBN 978-86-89515-04-6

1. Вуковић, Оливера [аутор] 2. Суботички, Ивана [аутор]

а) Родна равноправност – Локалне заједнице

COBISS.SR-ID 198229004

 VESTA

forum
syd

SeConS
grupa za razvojnu Inkljativu